

Yashil

IQTISODIYOT TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'ssatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 882 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbanov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lif, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Xudoqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxanova Guinora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Uteyev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokururasi boshqarma boshlig'i o'rinosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokururasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokururasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarini tashkil etishning nazariy asoslari	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Ocenka sostoyaniya privlecheniya investitsiy v sfere turizma Uzbekistana i mehanizmy upravleniya 24	
Arzimatov Bobirmirzo Zokirjon ulgi	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari...27	
Axmadalievna Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari.....32	
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....40	
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmnинг iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....45	
D. B. O'rroqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....50	
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar 55	
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish 63	
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....67	
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlanish yo'nalishlari	72
Kadirxodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....88	
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lum muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedagogik metodlar yordamida amalga oshirish....93	
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....98	
Meliqulov G'ayrat Abdig'afarovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....110	
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnava Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliv ta'lim tizimda sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....125	
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	

Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalg etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Kodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalg etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi.....	154
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'lqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalg qilishni faollashtirish muammolari.....	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Uzganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdonga Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babajanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли	223
Бибутова Шахло Саъдullaевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Баҳромжон қизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исимолова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	

Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Сайткамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globallashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati.....	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mamat qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Ilhom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budgetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirdorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirdorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddin Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharitolarda korxonalarining moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	

Transport Decarbonization Strategy	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmадjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	390
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliql o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi.....	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishiga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий.....	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'naliislari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattorali qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiysi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanan mexanizmlari.....	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М.Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asalxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	

Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish	495
Xamidova Z. U.	
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati.....	501
Xudayrova Xurshida Abdunazarovna	
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	505
Xudoberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish.....	511
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari.....	516
Shodmonova Odina G'ofur qizi	
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili.....	520
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati.....	525
Eldor Uskanov	
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari	530
Yusupova Jamila Karamatdinovna	
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida)	534
Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash.....	541
Sobirov Azizbek Avzbekovich	
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	548
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyiҳalar: to'siqlar va yechimlar	551
Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari	554
Kobilova Nasiba Xurramovna	
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy	561
Bakhodurova Sulkiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfovna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market.....	566
Musyeva Shoira Azimovna	
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi.....	570
Odina Nabiyevna Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish.....	575
Rashidova Xadicha Tursunaliyevna	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari	581
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba	586
Tashmatov Rustam Xusanovich	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	592
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Iqtisodiyotda turizm o'rnnini statistik baholash uslubiyoti.....	595
Zilola Jumanova	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республику Узбекистан	602
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	607
Кадиров Алишер Исмаилович	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов	611
Раупов Жамшид Рашидович	

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Cовременные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камоладдин Каҳрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan	
O'zbekistonda foydalanish yo'naliishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotteling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuzা Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norbo耶耶 Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyevna	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification.....	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanova, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlat tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruva samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Kurramovich, Abdiев Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali	
yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari.....	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'зам o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbas qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida	749
Muminova Elnoraxon Abdukarimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	

Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish ..... Latipova Shaxnoza Maxmudovna	759
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан ..... Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонова Шахрибону Баҳромжон кизи	766
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari ..... A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	774
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish..... Mambetjanov Qahramon Qurbanburdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	780
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений..... Жанзаков Бекзот, Жонузоков Мирзабек	787
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati..... Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	795
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов ..... Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризоевна	802
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantishning konseptual asoslari ..... Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	806
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari ..... Ishniyazov Baxrom Normamatovich	814
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari..... Berdiqulova Iroda Rayimqulovna	819
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari ..... Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	823
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharotlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari..... Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	832
Kriptovalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar .. Berdiqulov Jurabek	835
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish .. Hamroyev Sherzod Axtamovich	837
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalg qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati .. Turdimuratova Aziza Alisherovna	843
Surxondaryo viloyatining mahalliy budget daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash..... Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	846
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash..... Zakirova Umida Maxamadaminovna	856
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati .. Pardayev Jamshid Muzaffarovich	863
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati .. Berdiqulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	872
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики .. Алиева С.С.	876

MAMLAKATIMIZDA TURIZM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI QO'LLAB-QUVVATLASH MAQSADIDA MARKETING INSTRUMENTLARI ORQALI SAMARALI TIZIM YARATISH

Suyunova Kamilla Baxromovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
“Marketing” kafedrasi dotsenti v.b.

Annotatsiya: Turistik korxona va tashkilotlarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va ishlab chiqish uchun boshqaruva jarayonidagi menejerlar ularni qidirish, qayta ishslash va tahlil qilish bilan bog'liq tezkor ma'lumotlarga muhtoj. Odatda, ushbu jarayonlar katta surʼ-xarajatlar evaziga amalga oshiriladi. Bu esa turistik xizmatlar tannarxining oshishiga sabab boʼladi va demak, uning jahon bozoridagi raqobatbardoshligiga salbiy taʼsir koʼrsatadi. Maqolada, ushbu xarajatlardan samarali foydalanishda mexanizmlar yaratilishi va amaliyotga joriy etilishi xaqida bayon etilgan.

Kalit soʼzlar: Turizm, turistik xizmatlar, bozor mexanizmlar, marketing, tadbirkorlik subyektlari, marketing tadqiqotlari, axborot, maslahat xizmatlari.

Abstract: In order to choose and develop a strategy for the development of tourist enterprises and organizations, managers in the management process need quick information related to their search, processing and analysis. Usually, these processes are carried out at great expense. This causes an increase in the cost of tourist services and, therefore, has a negative impact on its competitiveness in the world market. The article describes the creation and implementation of mechanisms for effective use of these costs.

Key words: Tourism, tourist services, market mechanisms, marketing, business entities, marketing research, information, consulting services.

Аннотация: Для выбора и разработки стратегии развития туристских предприятий и организаций менеджерам в процессе управления необходима оперативная информация, связанная с ее поиском, обработкой и анализом. Обычно эти процессы осуществляются с большими затратами. Это вызывает удорожание туристических услуг и, следовательно, негативно влияет на их конкурентоспособность на мировом рынке. В статье описано создание и внедрение механизмов эффективного использования этих затрат.

Ключевые слова: Туризм, туристические услуги, рыночные механизмы, маркетинг, субъекты предпринимательства, маркетинговые исследования, информация, консультационные услуги.

KIRISH

Jahonda turizm sohasini barqaror rivojlantirishning muhim elementlari davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash hisoblanadi. Sohaning rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotining boshqa tarmoqlar bilan multiplikativ taʼsiri koʼrsatishi mumkinligini ifodalaydi hamda barcha makroiqtisodiy koʼrsatkichlarning oʼsish surʼatlariga kuchli ijobjiy taʼsir koʼrsatadi. Har qanday iqtisodiy tizim va uning tarkibidagi barcha tarmoqlar tadbirkorlik subyektlari tufayli faoliyat yuritar ekan, turizm sohasi ham bundan istisno emas. Sohadagi korxonalar, tashkilotlarning samarali yuritayotgan faoliyatlarisiz sohani rivojlantirish mumkin emas, sababi, ular sohani rivojlantirishning ajralmas tarkibiy qismidir.

Turizm faoliyati nafaqat turistik xizmatlarni isteʼmolchilarga taqdim etish, balki davlat budjeti daromadlarini shakkantirishning muhim manbaidir. Turizm korxona va tashkilotlari iqtisodiyotga, siyosatga, ekologiyaga, jamiyatga katta taʼsir koʼrsatadi. Ular ham, oʼz navbatida, turizm sohasida faoliyat olib borayotgan korxona va tashkilotlar asosiy koʼrsatkichlariha ham kuchli taʼsir etadi.

Mamlakatda turizm sohasini tartibga solish va qo'llab-quvvatlash siyosatining muvaffaqiyatli tomoni davlatning sohani boshqarishda ishtiroy etuvchi barcha organlarning oʼzaro uzviy bogʼlangan munosabatlar va bozor mexanizmlarining ishtiroyi asosida sohadagi xoʼjalik subyektlari faoliyatining toʼgʼri va samarali yoʼnaltirilishiga bogʼliq.

Turizmda davlat organlaridan tashqari kasaba uyushmalari, birlashmalar va boshqa jamoat turistik tashkilotlari katta rol o'ynaydi.

Jahon sayyohlik xizmatlari bozorida mintaqaning manfaatlarini ifoda etadigan tashkiliy masalalar, olib borilayotgan davlat miqyosidagi marketing tadqiqotlari, axborot, maslahat xizmatlari jamoat turizm sohasi bilan shug'ullanuvchi tashkilotlari darajasida hal etilmog'i lozim.

Yuqoridagi fikrlar va mulohazalarni birlashtirib, mamlakat manfaatlarini ifoda etuvchi marketing faoliyatini davlat, xususiy biznes va turizm sohasida faoliyat olib borayotgan subyektlarning sohadagi hamkorligi asosida amalga oshirilishi lozim. Sohada faoliyat olib borayotgan tashkilotlarning faoliyatlarini tartibga solish, qo'llab-quvvatlash samaradorligini oshirish, davlat hamda jamoat tashkilotlari o'zaro uyg'unlikda faoliyat yuritishlari maqsadga muvofiq bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Iqtisodiyotni, turizm sohasi faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish bo'yicha tadqiqotlar natijalari A.M.Babashkina, S.A.Baranova, T.G.Grishkova, K.B.Zernova, N.I.Ilyina, N.I.Kabushkina, G.G.Muftiyeva, N.Ye.Nikolskiy, A.D.Nesterova, M.G.Svetunkov, A.I.Tsapuk, O.P.Savicheva, U.A.Safarova, K.B.Trifonova, S.A.Isxakova, M.T.Alimova, N.V.Shitova1 va boshqalar asarlarida keltirilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Turizm sohasini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha qo'yilgan vazifalarni hal etishda mantiqiyl fikr lash, analiz va sintez, induksiya va deduksiya usullaridan keng foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Sohada faoliyat yuritayotgan jamoat tashkilotlari turistik biznes yuritishda boy tajribaga ega. Bu, o'z navbatida, O'zbekiston Respublikasida sohada faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlarga yordam berish imkoniyatlari to'g'risidagi masalalarni muhokama qilish imkonini beradi.

Turistik korxona va tashkilotlarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va ishlab chiqish uchun boshqaruva jarayonidagi menejerlar ularni qidirish, qayta ishlash va tahlil qilish bilan bog'liq tezkor ma'lumotlarga muhtoj. Odadta, ushbu jarayonlar katta sarf-xarajatlar evaziga amalga oshiriladi. Shu sababli ushbu xarajatlardan samarali foydalanishda mexanizmlar yaratilishi va amaliyotga joriy etilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Tashkilot rahbarlari tomonidan ma'lumotlarni qidirish, qayta ishlash va tahlil qilish uchun moliyaviy xarajatlar va vaqt xarajatlarini kamaytirish maqsadida biz mamlakatda turizm sohasidagi tashkilotlar faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun "Axborot-tahlil uyushmasi" shaklida turizm faoliyatini axborot bilan ta'minlashning samarali tizimini yaratishni taklif qilamiz. Buning uchun Turizm va madaniy meros vazirligi qoshida maxsus uyushma tashkil qilish eng maqbul chora bo'lar edi, degan fikrdamiz. Ushbu uyushma O'zbekiston turindustriyasi tarkibidagi korxona va tashkilotlarning a'zolik badallari hisobidan markazlashgan fondni shakllantiradi. Fond mablag'lari hisobidan kichik tadbirkorlik subyektlarining ehtiyojlarini qondirish hamda rivojlantirish bilan bog'liq tadbirlar va dasturlar moliyalashtiriladi. Bizning tasavvurimizda, bunday uyushmani tashkil qilishning bosh maqsadi turistik xizmatlarni ishlab chiqish bilan bog'liq sarf-xarajatlarni keskin kamaytirish va buning hisobidan turistik xizmatlar narxini sezilarli darajada arzonlashtirish, buning evaziga ularning turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirishdan iborat. Iqtisodiy samara alohida korxona va tashkilotlar mablag'larini uyushma doirasida yaxlitlashtirish va ko'ljam samarasini yaratish evaziga yuzaga keladi.

Bizningcha, O'zbekiston Respublikasida turizm sohasidagi tashkilotlar faoliyatini qo'llab-quvvatlash bo'yicha "Axborot-tahlil uyushmasi" tarkibiy jihatdan quyidagi 2 ta bo'limdan iborat bo'lishi kerak: ilmiy bo'lim hamda marketing bo'limi.

Ilmiy bo'lim – kadrlar tayyorlash tizimida ishtirok etayotgan professor-o'qituvchilar ilmiy salohiyatidan turizm sohasidagi muammolarni hal etishda foydalanish samaradorligini oshirish, raqobatbardoshligini ta'minlash, iqtisodiy resurslar samaradorligini oshirish, soha korxona va tashkilotlarida innovatsion faoliyatni jadal-lashtirish kabi muhim masalalarni hal etish va amaliyotga joriy etishni ta'minlash bilan shug'ullanadi. Bundan tashqari, bo'lim turmahsulotlar sifatini yaxshilash, yangi xizmat turlarini joriy etish, turistik obyektlar jozibadorligini oshirish, turoperatorlar va turagentlarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish bo'yicha uslubiy ko'sratmalar ishlab chiqadilar hamda ularning amaliyotga joriy etilishini nazorat qiladilar.

¹ Бабашкина А.М. Государственное регулирование национальной экономики / А.М.Бабашкина. – М.: Финансы и статистика, 2007.; Алимова М.Т. Худудий туризм бозорининг ривоҷланиш хусусиятлари ва тенденциялари.(Самарқанд вилояти мисолида). И.ф.д. иммий даражасини олиш учун тайёргланган диссертация. – Самарқанд: СамИСИ. – 2017. – 351 б.

Marketing bo‘limi bozor kon'yunkturasini, bozorda sodir bo'layotgan o'zgarish tendensiyalarini, bozordagi raqobat muhitini, turistik xizmatlarga aholi ehtiyojlarini, uning daromadlarini, turistik xizmatlarga talab va taklifning hajmini, unga ta'sir etuvchi omillarni, bozor segmentini, narxni o'rganishga xizmat qiluvchi marketing tadqiqotlarini amalga oshiradilar. Bo'lim ushbu maqsadda tegishli ma'lumotlar to'playdi, ularni tahlil qiladi, xulosalar chiqaradi va ilmiy asoslangan takliflar kiritadi.

Uyushmaning vazifasi respublikaning turizm sanoati xo'jalik subyektlarining iqtisodiy manfaatlarini himoya qilishdan iborat. U turizm sohasida faoliyat ko'rsatadigan asosiy korxonalar – turar joy binolari, sayyohlik agentliklari, transport kompaniyalari, muzeylar va boshqalarni uyushma faoliyati doirasida birlashtiradi.

Davlat tomonidan kichik biznesning rivojlantirish strategiyasini va qisqa muddatli qo'llab-quvvatlash das-turlarini tuzishda xo'jalik subyektlarining o'z maqsadlariga erishish yo'lida turistik assotsiatsiyalarga uyushishi yuqoriq samara berishi mumkinligi e'tiborga olinmog'i lozim. Masalan, turistik korxona va tashkilotlarni rivojlantirish strategiyasini tanlash va ishlab chiqish uchun boshqaruv jarayonidagi menejerlar ularni qidirish, qayta ishlash va tahlil qilish bilan bog'liq tezkor ma'lumotlarga muhtoj. Odatda, ushbu jarayonlar katta sarf-xarajatlar evaziga amalga oshiriladi. Bu esa turistik xizmatlar tannarxining oshishiga sabab bo'ladi va uning jahon bozoridagi raqobatbardoshligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ushbu muammoni hal etishning chorasi sifatida vazirlik qoshida maxsus uyushma tashkil qilish taklifi kiritildi.

Fond mablag'lari hisobidan kichik tadbirkorlik subyektlarining ehtiyojlarini qondirish hamda rivojlantirish bilan bog'liq tadbirlar va dasturlar moliyalashtiriladi.

Assotsiatsiyaga a'zolikka kirgan korxona yoki tashkilotning marketing faoliyati, o'zining saytini yaratish va texnik xizmatlar bo'yicha xarajatlarining umumiyligi qiymati butun markazning tegishli bo'limlarni saqlash uchun xarajatlar miqdori bilan almashtirilganligi sababli sezilarli darajada kamayadi. Fikrimizning isboti sifatida ayrim hisob-kitoblarni keltirmoqchimiz. Masalan, marketing faoliyatini amalga oshirish bilan bog'liq xarajatlar.

Ekspert-analitik usulda olib borilgan hisob-kitoblar shuni ko'rsatdiki, turistik korxona yoki tashkilotning marketing tadbirlarini amalga oshirish uchun taxminiy xarajatlari 12 mln. so'mni tashkil etadi. Yiliga xodimlarni qo'shimcha o'qitish – 3 mln. so'm, saytning ishlari bo'yicha yillik xarajatlar – 12 mln. so'm. Shunday qilib, jami xarajatlar umumiyligi qiymati 27 mln. so'mni tashkil qiladi.

Taklif etilgan uyushmaga a'zo bo'lib kirgan turistik korxona va tashkilotlarning a'zolik natijasida qo'lga kiritilgan iqtisodiy samarani aniqlash muhim. Ushbu vazifani bajarish quyidagi ketma-ketlikda amalga oshiriladi. Dastlab markazga a'zo bo'lib kirgan har bir xo'jalik subyektining ulushiga to'g'ri keladigan xarajatlarning o'rtacha miqdori hisoblab topiladi. Buning uchun quyidagi formuladan foydalanish tavsiya etiladi:

$$RP_1 = \frac{\sum_{t=1}^N RP}{N} \quad (1)$$

Bunda:

RP_1 – har bir korxona yoki tashkilot ulushiga to'g'ri keladigan yillik xarajatlarning o'rtacha miqdori;

RP – markaz bo'yicha yillik xarajatlarning miqdori;

N – markazga a'zo bo'lgan turistik korxona va tashkilotlar soni.

Hisob-kitoblar natijasida har bir xo'jalik subyektining ulushiga to'g'ri keladigan yillik o'rtacha xarajatlar miqdori (RP_1) turistik korxonaning yil davomidagi individual xarajatlari (RP) bilan taqqoslandi. Taqqoslash natijasida chiqqan raqam muayyan korxonaning uyushmaga uyushganligidan qo'lga kiritgan samaraning miqdorini ko'rsatadi. Barcha a'zolar erishgan iqtisodiy samarani jamlash asosida uyushmaning turizm sohasiga keltirgan umumiyligi iqtisodiy samara miqdori aniqlanadi. Turistik korxonalar faoliyatini davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash sarf-xarajatlarining pirovard samaradorligini oshirish zarurligi asoslab berildi. Budget resurslarini turistik obyektning ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda taqsimlash mexanizmi ishlab chiqildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, biz taklif etayotgan uyushmani tashkil etishning yana bir afzalligi shundaki, ushbu uyushmada unga uyushgan barcha xo'jalik subyektlarining ehtiyojlariga asqotishi mumkin bo'lgan boy statistik ma'lumotlar, sotsiologik so'rov natijalari to'planadi. Ushbu ma'lumotlarni alohida xo'jalik subyektlari doirasida to'plash og'ir va juda qimmatga tushadi. Lekin bitta uyushma doirasida bunga erishish uchun real imkoniyat mavjud. Eng muhimi, uyushmada to'plangan katta hajmdagi ma'lumotlardan foydalangan holda, a'zo bo'lib kirgan xo'jalik subyektlari o'z ehtiyojlarini yo'lida unumli foydalanishlari mumkin.

Faydalaniman adabiyotlar:

1. Бабашкина А.М. Государственное регулирование национальной экономики / А.М.Бабашкина. – М.: Финансы и статистика, 2007.
2. Светуньков М.Г. Теория государственного регулирования предпринимательскими сетями: монография / М.Г. Светуньков. – Ульяновск: Издатель ИП Василькина М. Н., 2011. – С. 8.
3. "Turizm to'g'risida". O'zbekiston Respublikasining Qonuni. – Toshkent, 2019.
4. O'zbekistonni 2035-yilgacha rivojlanish strategiyasining Konsepsiysi. – Toshkent: Buyuk kelajak, 2018. – 233 b.
5. 2019-2025 yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlartirish Konsepsiysi / O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 5-yanvardagi PF 56611-ton Farmoniga 1-ilova. –Toshkent, 2019.
6. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi / Sh.M. Mirziyoyev. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2022.
7. Мусаева Ш. А., Усмонова Д. И., Усманов Ф. Ш. Осударственная поддержка молодёжного предпринимательства в Республике Узбекистан //Высшая школа: научные исследования. – 2020. – С. 12-17.
8. Suyunova K. B. O'zbekistonda turizm sohasidan foydalanish samarodorligini oshirish bo'yicha amalga oshiralayotgan islohotlar //Интернаука. – 2020. – №. 42-2. – С. 85-86.
9. Махмудова А. Н. и др. Роль молодого поколения в формировании современного гражданского общества // Достижения науки и образования. – 2020. – №. 3 (57). – С. 45-48.
10. Artikova Sh. I. Maishiy xizmatlar sohasi rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari va shart-sharoitlari //Ekonomika i finansi (Uzbekistan). – 2022. – №. 6 (154). – S. 33-42.

Yashi

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnalni manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

E-mail: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnalni 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnalni

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

